

*Space opera

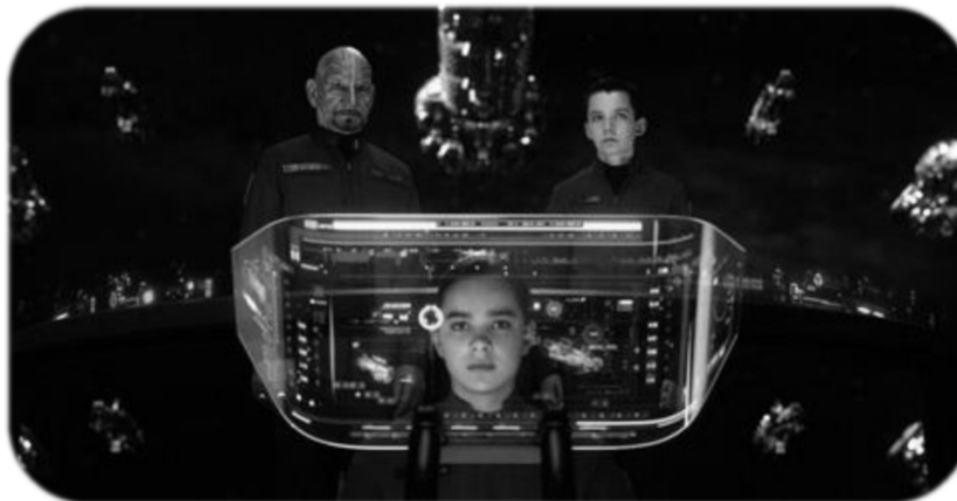
Vyvinula se v pulp magazínech

- * Původně hanlivé označení (soap opera) X seriózní science fiction
- * 30. léta - romantické dobrodružství mezi hvězdami, vesmírné bitvy, sofistikovaná technologie, daleko od Terry..., pokročilé lidstvo
- * Isaac Asimov - *Nadace* (1942-1999) Brian Aldiss, 1974
- * Orson Scott Card - *Enderova hra* (od 1985) "the good old stuff"
- * George Lucas - *Hvězdné války* (1977...)
- * **New space opera**
- * **David Hartwell:** *"colorful, dramatic, large-scale science fiction adventure, competently and sometimes beautifully written, usually focused on a sympathetic, heroic central character and plot action, and usually set in the relatively distant future, and in space or on other worlds, characteristically optimistic in tone. It often deals with war, piracy, military virtues, and very large-scale action, large stakes."*
- * Větší důraz na „řemeslo“, věrohodnost charakterů
- * *New space opera, 2* - Dozois, Gardner Raymond, Strahan, Jonathan

* Orson Scott Card

- ** 1951, Richland, Washington
- * Ocenění - Hugo, Nebula, Locus, World Fantasy
- * Kontroverzní postava: stará mormonská rodina,
- * působil jako misionář, odsuzování sňatků mezi jedinci stejného pohlaví, odmítání globálního oteplování x podpora výzkumu alternativních zdrojů energie.
- * X Esteticky a myšlenkově bohaté dílo
- * Enderova hra (1985-2005, č. 1994-2010)
- * Mluvčí za mrtvé
- * Xenocida
- * Děti ducha
- * Enderův stín

* Kyberpunk

Spojitost s literárním undergroundem

- * Od 80. let - slábnutí Nové vlny - stejný důraz na styl - vlastní styl a perspektiva
- * Vývoj informačních technologií, kybernetiky
- * **Typické rysy** Rychlost, akce, zběsilost
- * Svět ovládaný mamutími korporacemi, organizovaný zločin
- * Země a blízké okolí, blízká budoucnost - predikce - ztotožnitelnost
- * Hrdinové - hackeři, underground, drogy, morální nevyhraněnost
- * Kyberprostor - děj částečně přenesen do virtuálního světa, prolínání realit
- * Umělá inteligence - androidi, avataři, implantáty fyzické i mentální (rozšíření reality)
- * William Gibson (*Neuromancer*), Bruce Sterling (*Schismatrix*), Neil Stephenson (*Diamantový věk, Sníh*)
- * Jiří W. Procházka - povídky *Rox'n'roll*, *Pražský průnik*, *Kybernátor*, *Jackův konvoj* (80/90. léta), in *Totální ztráta rozměru*, 2003

* Neal Stephenson

**1959 Maryland, USA

* Geografie a fyzika, poradce ve vývoji suborbitální kosmické stanice.

* Memetika, nanotechnologie, kybernetika, počítačové viry

* a sumerské mýty, filozofie, sociální systémy, metafyzika,

* virtuální realita

* Předpověděl mnohé dnes běžně používané technologie

* Cyberpunk

* Velké U (1984, č. 2003)

* Sníh (1992, č. 2007)

* Diamantový věk (1995, č. 2001)

* Anatém (2008, č. 2012)

* Seveneves (2015)

* New weird

* 1990, řada děl 2001 - 2005

* Překračování hranic mezi science fiction, fantasy, hororem

* Obraznost, surreálné obrazy, syrovost, bezprostřednost podání

* Odklon od zavedených komerčních klišé, příběh, literární kvalita

* 1. Nová vlna (New wave) 60. léta 20. stol. - literárnost, mísení žánrů (science fiction a fantasy, i fantastika a mainstream), vysoké s nízkým, formální experimenty, boření tabu

* 2. Nový (transgresivní) horor - Clive Barker: *Knihy krve* - bizarnost, grotesknost - ne „strašení“

* Vliv hororu: transformace i zohavení lidského těla

* Inspirace postmoderními technikami při zachování koherence příběhu a fikčního světa

* Inspirace aktuálním světem - častý politický a společenskokritický podtext

* China Miéville (*Nádraží Perdido*), Steph Swainston (*Hradební mýty*), VanderMeer (*New Weird: Trochu divná fantastika*)

* Mainstreamová SF

- * *Bruce Sterling: „V 60. a 70. letech, míní Scholz, měla science fiction šanci stát se úctyhodnou literaturou. Teď už je to ale pryč. Proč? Protože ostatní spisovatelé se naučili používat ty nejlepší SF prostředky ke svým vlastním účelům. ‚A,‘ říká Scholz, ‚Způsobují, že my vypadáme špatně. Když pomyslím na nejlepší spekulativní literaturu posledních let, určitě mě nenapadne žádný vítěz Huga nebo Nebuly. Na mysl mi přijde Příběh služebnice Margaret Atwoodové, White noise od Dona DeLillo...*
- * *Slipstream: „Je to moderní způsob psaní, který oponuje naší konsenzuální realitě. Je to fantastické, někdy neskutečné, příležitostně spekulativní, ale ne tak důsledně. Nemá za cíl vyprovokovat ‚pocit úžasu‘, nebo systematicky extrapolovat na způsob klasické sci-fi. Místo toho je tu druh psaní, které vás donutí cítit se velmi divně. Prostě tak divně, jak je cítit život ve dvacátém století, pokud disponujete určitou citlivostí.“*

John Clute - Fabulation (Robert Scholes - The Fabulators, 1967)

* Vývoj vztahu žánrové a mainstreamové fantastiky

* Cca 1926 - pulpová fantastika x seriózní literatura (s fantastickými prvky)

* Autoři mimo žánr

* Často zavedení autoři mainstreamu

* Často ignorují předchozí SF produkci

* "science fiction" "sciencefiction" - do 30.let v USA, 50. léta VB

* **Olaf Stapledon** Lem, Lewis, Clarke, Aldiss...

* Lev Grossmann - *To mi připomíná, když jsem dělal rozhovor Philipem Rothem o jeho alternativní historii Spiknutí proti Americe (2004). Zeptal jsem se ho, jestli četl Muže z vysokého zámku Philipa K. Dicka a myslel jsem si, že mu nahrávám. Ale nikdy o tom neslyšel. Měl jsem silný dojem, že se domnívá, že celý žánr alternativní historie vynalezl.*

Objevování Ameriky

Tvorba pro dospělé bez
omezení pulpem

*Magazíny - „paberbacková revoluce“ (50. léta)

*Do 60.let: hodnotná fantastika (Huxley, Orwell...) x žánrový brak

Publikace o SF výrazně upřednostňují žánrovou SF X tradiční lit.
historie ...

The Encyclopedia of Science Fiction
Polovina autorů mimo žánrovou SF

Přispívá k
bariéře

***Od 60. let - mísení žánrů: science fiction, fantasy, horor,
postapokalyptická literatura...science fantasy...***

Fabulace - krásná literatura užívající rekvizity SF

*Peter Nicholls „S odstupem času to vypadá, že
fantastická literatura jako samostatný, definovatelný
žánr byl fenoménem řekněme období 1926-1965“*

*Žánrová nevyhraněnost

→ nedůležitost žánru

Science fiction
Fantasy
Horror

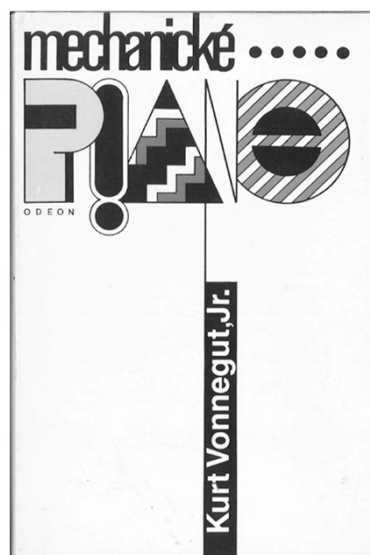
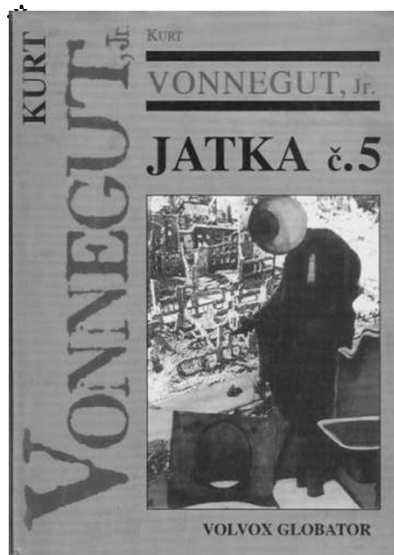
* Kurt Vonnegut, Jr. (1922 - 2007) Jatka č.5, Snídaně šampionů...

* *Chce tnout přímo do lidského dramatu, a pokud k tomu bude potřebovat létající talíře, použije je. Vonnegutovi mimozemšťané a létající talíře a roboti nejsou skuteční stejným způsobem jako Asimovovi roboti a mimozemšťané. Vonnegutovy postavy a science fiction nápady existují za tím účelem, aby přiměly čtenáře něco cítit“ (BRITT 2011).*

* **Postmoderna - tříštění smyslu, příběhu, fikčního světa**

* **Realita x fikce, zdání - nejistota - drogy - bez záchytných bodů**

* Kurt Vonnegut, Jr

(1922-2007)

Žánrová
nevyhraněnost
→ nedůležitost žánru

Chce tnout přímo do lidského dramatu, a pokud k tomu bude potřebovat létající talíře, použije je. Vonnegutovi mimozemšťané a létající talíře a roboti nejsou skuteční stejným způsobem jako Asimovovi roboti a mimozemšťané. Vonnegutovy postavy a science fiction nápady existují za tím účelem, aby přiměly čtenáře něco cítit“ (BRITT 2011).

Postmoderna - tříštění smyslu, příběhu, fikčního světa

Realita x fikce, zdání - nejistota - drogy - bez záchytných bodů

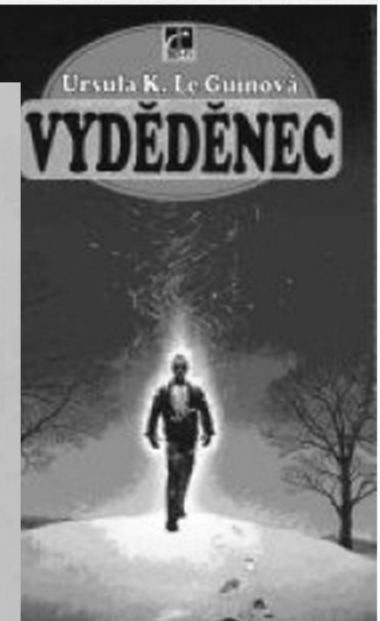
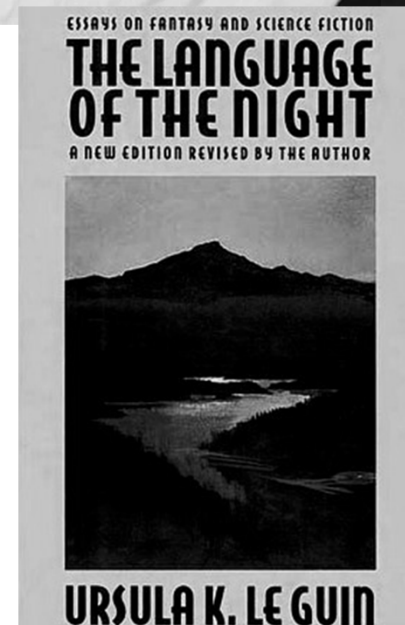
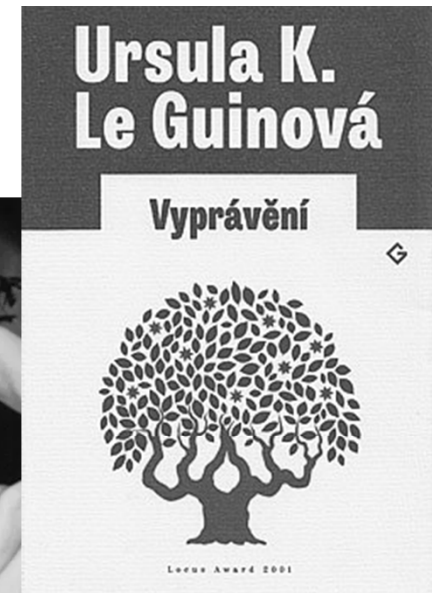
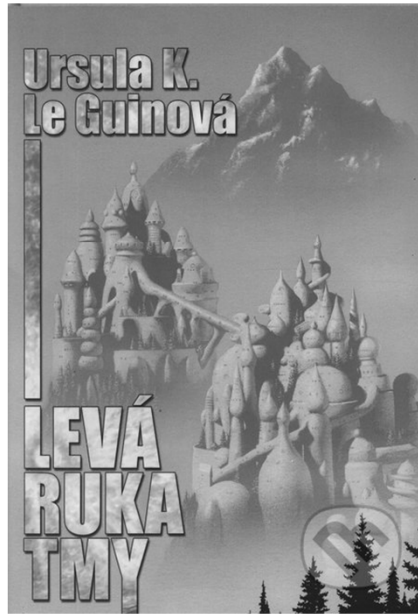
- * Komerční úspěch SF filmů (viz výše)
- * → Od 80. let - zvýšené povědomí o SF jako komerčním produktu
Posun (zpět) k zaměření na mladé čtenáře
- * Filmové a seriálové adaptace, nekonečné série, sdílené světy, herní světy, spin off série... masová popularita exist. žánrů
- * I kvalitní práce X převaha nádenické tvorby - požadavky
- * Obavy ze zmizení střední kategorie (midlist) - kvalitní, spolehlivě komerčně úspěšné texty, byť ne bestselery X nárůst zajímavých autorů SF
- * John Clute - Exogamie (exogamy) - životaschopný hybrid vznikající kombinací žánrového a nežánrového psaní
- * Spíše absorpce než vyhynutí
- * Přesun pozornosti - 90. léta - z Hard SF minoritní žánr
- * 1992 Science Fiction Writers of America → **Science Fiction and Fantasy Writers of America**
- * Postmoderní nostalgie - po zlatém věku → řada napodobenin klasické SF

* Ursula K Le Guin

- * (1929-2018)
- * Antropologie
- * Tao
- * Anarchismus
- * Feminismus
- * Poezie, jazyk

- * Zeměmoří
- * Hainský cyklus
- * Kroniky západního pobřeží (Dary, Hlasy, Síla)

* „Umění nás osvobozuje a umění slov nám může pomoci dosáhnout za vše, co je možné vyjádřit slovy.“

* Robert Holdstock

Mythic fiction

<http://www.robertholdstock.com/>

- * 1948-2009
- * Les mytág, 1984
- * Lavondyss, 1988
- * Les kostí, 1991
- * Merlinův kodex

MYTÁGA - mytická imaga

- * *„To nejlepší, co můžete udělat s jádrem jakékoliv mytologie, třeba artušovské, je vrhnout na starou látku nové světlo, podívat se nově na prvky legendy, která kdysi pro lidi cosi znamenala, docílit toho, aby se náhle jevila jinak, překroutit známé v neznámé. Něco podobného jako obsazení Henryho Fondy do Tenkrát na Západě. On hrál tolikrát kladnou postavu, že jeho proměna v dokonalého záporňáka byla pro všechny příjemným šokem.“*

* **Magický realismus**

* 30. léta, 40.-50. léta vrchol - termín: 1955 Angel Flores

* 1963 John Updike: Kentaur

* 1969 Kingsley Amis: U zeleného muže, Přeměna (1976)

* 1980 Umberto Eco: Jméno růže

* 1981 James G. Ballard: Hello, Ameriko!

* 1984 Ian Banks: Vosí továrna, Most (1986)

* 1985 Haruki Murakami: Konec světa & Hard-boiled Wonderland
Margaret Atwoodová Příběh služebnice

Kafka na pobřeží (2002, č.2006), Afterdark (2004, č.2007), 1Q84
(2009, č.2012, 2013), Kronika ptáčka na klíček (1995, č.2014)

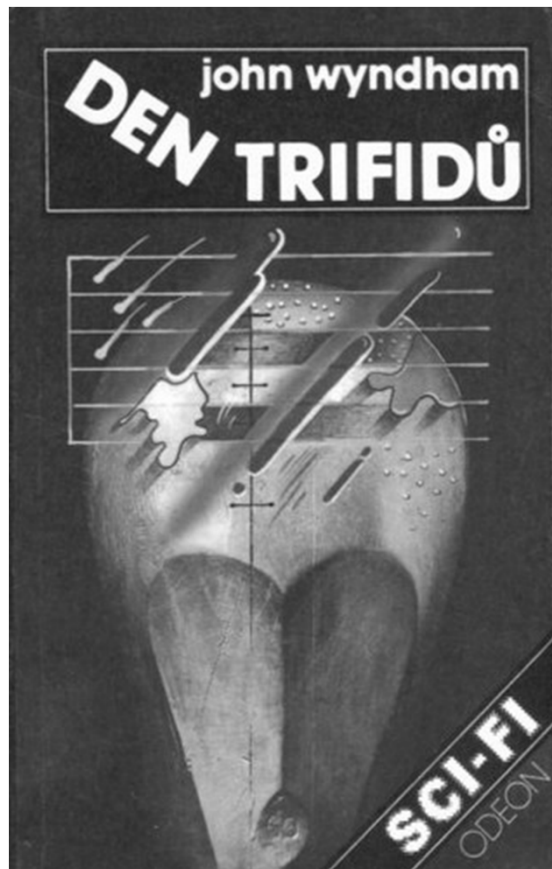
Michel Faber: Někdy prostě prší (1998), Pod kůží (2000), Kvítek
karmínový a bílý (2002), Farentheitova dvojčata (2005),
Evangelium ohně (2008), Kniha zvláštních nových věcí (2014)

*Fantastika a mainstream

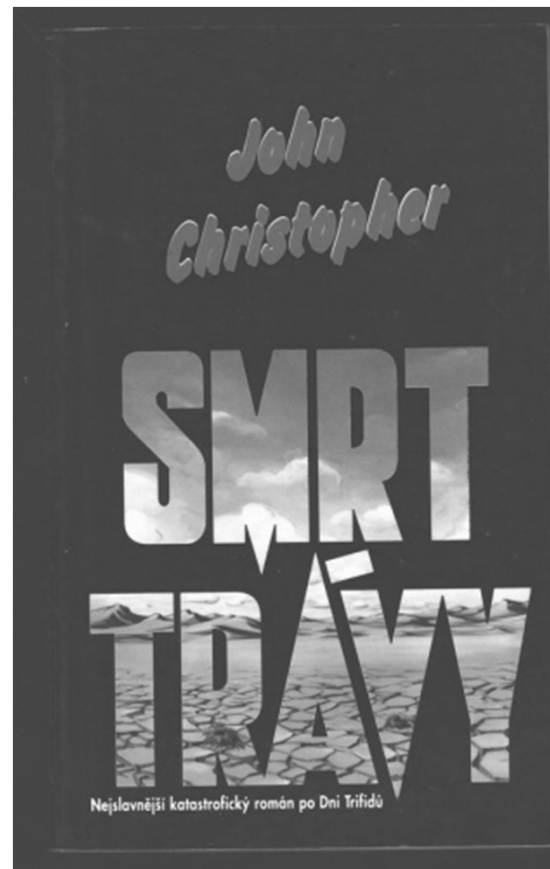
- * Kazuo Ishiguro - *Neopouštěj mě, The Buried Giant*
- * “*Will readers follow me into this? Will they understand what I’m trying to do, or will they be prejudiced against the surface elements? Are they going to say this is fantasy?*” Markus Zusak
- * Fantastické prvky jako přirozená součást fikčního světa *Zlodějka knih*
Platforma/východisko k vyjádření myšlenky - fantastický prvek není vlastním cílem textu David Mitchell
- * Beze snahy vysvětlit (Timur Vermes: *Už je tady zas*) Hybátelé
- * Nedomyšleno do důsledků (C.J. Sansom: *Nadvláda*) Sencislo9
- * Fantastično jako jedna z narativních strategií Atlas mraků
- * Jiná kritéria důležitosti než žánrová SF (Margaret Atwoodová: *Příběh služebnice*)
- * „*Jak na její tvorbu reaguje komunita čtenářů a kritiků sci-fi? Spíše podrážděně, jako na většinu podobných ,vetřelců‘*“ (ADAMOVIČ 2006).

* Disaster novels - postapokalyptická literatura

Mary Shelleyová: Poslední člověk,
1826

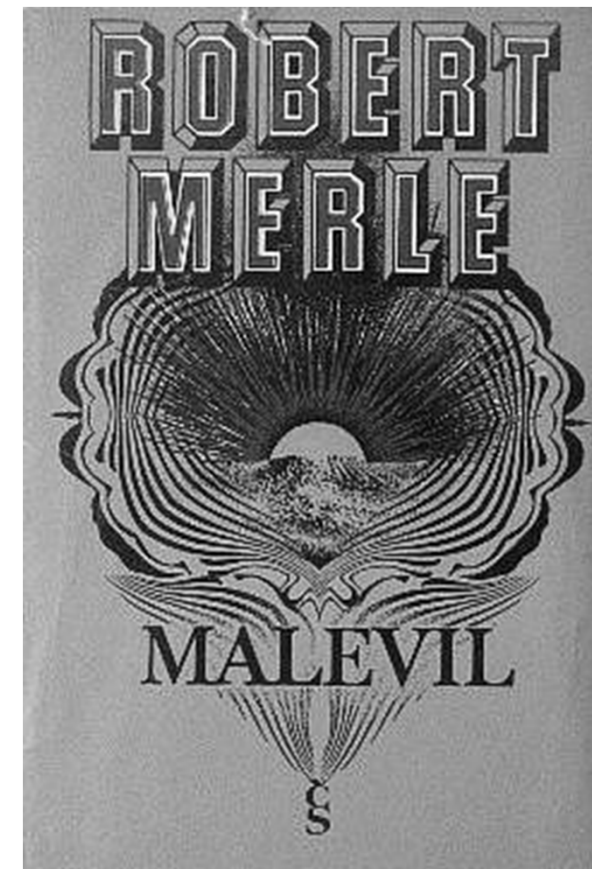

1951, č. 1972

1956, č. 1996

196

1972, č. 1974

* Alternativní historie

* /uchronie/ kontrafaktuální historie

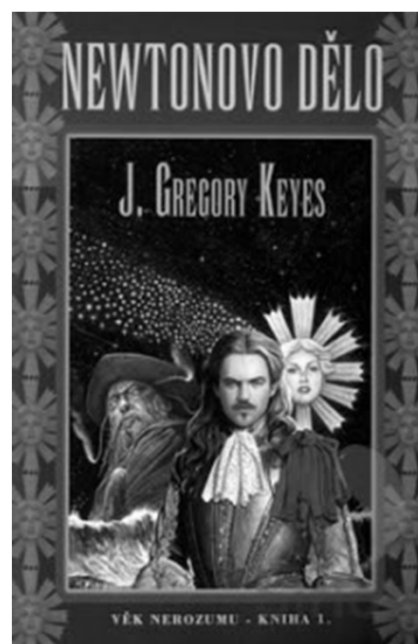
* Ab Urbe Condita Libri - Titus Livius (59 př. n. l., - 17)

1992, č. 1993

2008, č. 2014

1998-2001

1980 Toronto, 1991

2004, č. 2006

* Kelly Linková

**1969 USA

* Ocenění: Hugo, Nebula, World Fantasy...

* Na pomezí žánrů - prvky science fiction, fantasy,

* hororu, magický realismus...

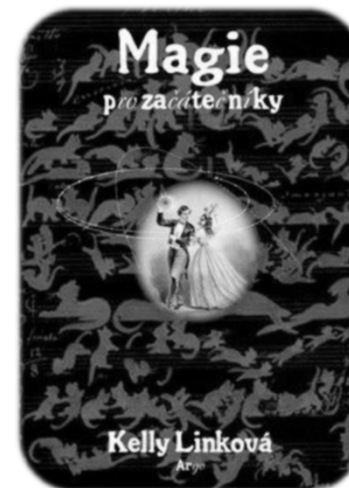
* „Pohádky pro dospělé“

* „Proč chcete jet kolem světa?“ „Protože skrz zemi to nejde.“

* Hra s příběhem, atmosférou, s jazykem. Nápaditost, nespoutanost hranicemi zvoleného žánru ani urputnou snahou o poselství.

* Dějí se i větší podivnosti (2001, č. 2008)

* Magie pro začátečníky (2006, č. 2008)

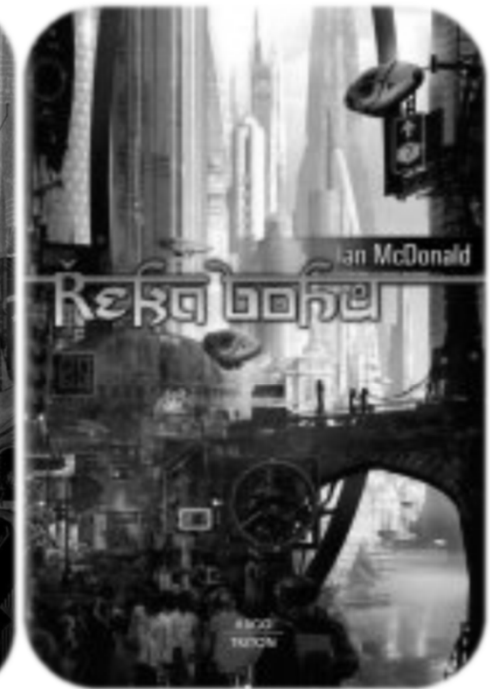
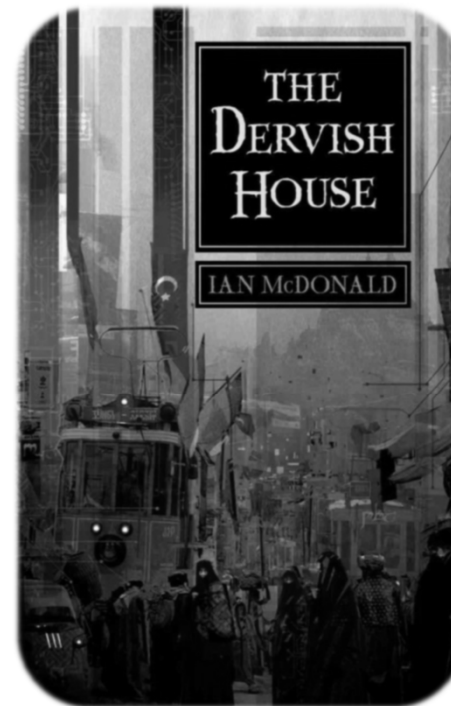

* Ian McDonald

- ** 1960 Spojené Království
- * Umělá inteligence, pokročilé technologie,
- * Blízká budoucnost
- * Indie, Brazílie, Turecko... psaní přizpůsobené zvolenému prostředí
- * Mnohovrstevnaté, komplexní,
- * Množství prolínajících se příběhů
- * Literární kvalita

- * Řeka bohů (2004, č. 2009)
- * Brasyl (2007, č. 2010)
- * Cyberabad Days (2009)
- * The Dervish House (2010)

* Paolo Bacigalupi

** 1972

* Ocenění: Hugo, Nebula, Compton Crook,

* Theodore Sturgeon award,

* nominace na National Book Award

* Ekologické náměty, důsledky genetické modifikace

* potravin, bioinženýringu

* Etické otázky, zpochybnění dominance západní kultury

* - střet západní a východní civilizace,

* drastické sociální a politické změny,

* podstata člověka

* Sběrka povídek Čerpadlo 6 (2008, č. 2010)

* Dívka na klíček (2009, č. 2011)

* Prachožrouti (2010, č. 2013)...

* Povídky: Flétnová dívka, Popkomando,

* Lovec tamyryšků, Písek a struska...

